

7. Баринов В.В. Влияние индивидуальных особенностей личности баскетболиста на успешность соревновательной деятельности: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Москва, 2001. 171 с.

8. Артёмов Т.Г. Личность юных баскетболистов и целесообразность спортивного совершенствования. Физическое воспитание студентов. 2011. № 4. С. 16–21.

9. Поклад А.К. Гендерные особенности и факторы успешности спортсменов-баскетболистов. Ученые записки университета Лесгафта. 2014. № 6(112). С. 155–159

10. Lei X. Wei Z., Qiang J. Study on Factors Influencing on Mental Fluctuations of Basketball Players in Competition. Advanced Materials Research. P. 160–163.

11. Фоменко К.І., Полілуєва І.В. Характеристика діагностичного інструментарію для дослідження саморегуляції у спортивній діяльності. Вісник ХНПУ імені Г.С. Сковороди. Психологія. 2017. № 56. С. 242–256.

12. Моросанова В.И., Бондаренко И.Н. Диагностика саморегуляции человека. М.: Когито-Центр. 2015. 304 с.

13. Карелин А. Большая энциклопедия психологических тестов. М.: Эксмо, 2007. 416 с.

14. Максименко С.Д. Особистість як суб'єкт подолання кризових ситуацій: психологічна теорія і практика: монографія / за ред. С.Д. Максименка, С.Б. Кузікової, В.Л. Зливкова. Суми: Вид-во СумДПУ імені А.С. Макаренка, 2017. 540 с.

15. Козелецкий Ю. Человек многомерный (психологические эссе). К.: Лыбидь, 1991. 288 с.

УДК 159-051+159.923+378:37.015.31

РОЗВИТОК ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Сторож В.В., к. пед. н., викладач кафедри психології
Одеський національний медичний університет

Хлебнікова О.О., магістр кафедри психології
Одеський національний медичний університет

У статті розглянуто особливості розвитку творчих здібностей майбутніх психологів. Охарактеризовано методи, методики та форми роботи у процесі навчання в закладах вищої освіти. Визначено основи формування творчої особистості, професійної креативності майбутніх психологів.

Ключові слова: творчість, творча особистість, креативність, навчально-творче середовище, творчий потенціал особистості.

В статье рассмотрены особенности развития творческих способностей будущих психологов. Охарактеризованы методы, методики и формы работы в процессе обучения в учреждениях высшего образования. Определены основы формирования творческой личности, профессиональной креативности будущих психологов.

Ключевые слова: творчество, творческая личность, креативность, учебно-творческая среда, творческий потенциал личности.

Storozh V.V., Khlebnikova O.O. DEVELOPMENT OF CREATIVE ABILITIES OF FUTURE PSYCHOLOGISTS IN THE PROCESS OF LEARNING IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS

In the article the author considers the features of the development of the creative abilities of future psychologists. Methods and forms of work in the process of education in institutions of higher education are characterized. The foundations of the formation of the creative personality, professional creativity of future psychologists are determined.

Key words: creativity, creative personality, creativity, educational and creative environment, creative potential of the person.

Постановка проблеми. У сучасному суспільстві підготовка фахівців орієнтована на формування у людини творчого мислення, потреби постійно самовдосконалюватися і самостійно поповнювати свої знання. Підготовка майбутніх психологів покликана забезпечити високий рівень їх освіченості, соціальної активності та спрямована на розвиток етичних почуттів, емоційної культури і творчого початку, тобто тих якостей

особистості, які сприятимуть підвищенню рівня готовності майбутніх психологів до виконання своїх професійних обов'язків.

Творчість – одна з найбільш змістовних форм психічної активності людини, яку слід розглядати як універсальну здатність, що забезпечує успішне виконання різноманітної діяльності. Як особлива властивість людини, творчість проявляється в її ставленні до предметної діяльності, до інших людей

і самої себе. Освоюючи у власних творчих досліджах явища життя, людина глибше розуміє свою сутність і невіддільність від навколишнього природного і соціального світу. Динамічні перетворення, що відбуваються в соціокультурному, економічному житті нашої країни, посилюють потребу в діяльнісних, творчих фахівцях, здатних самостійно висувати та вирішувати різноманітні завдання в нестандартних умовах. Освіта сьогодні орієнтується на ініціативно-творчого суб'єкта, який самостійно аналізує ситуацію, обирає цілі та їх досягнення, володіє критичністю та креативністю.

Здатність до перетворення досвіду, отриманого в процесі професійної підготовки, визначається креативністю особистості фахівця, яка зумовлює формування таких важливих якостей психолога, як толерантність, самостійність, організованість, вміння бачити та оцінювати ситуації з різних сторін, долати стереотипи в мисленні та практичній діяльності, варіативність прийняття рішень.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблеми формування творчої особистості, професійної креативності фахівців різного профілю розглядаються у широкому міждисциплінарному контексті. Значну увагу в сучасній психолого-педагогічній літературі приділено питанням підготовки творчої особистості (Н. Гузій, В. Загвязинський, В. Кан-Калик, Н. Кічук, С. Сисоєва та ін.), активізації навчально-творчої діяльності студентів на засадах креативної педагогіки (Д. Чернилевський, О. Морозов), розвитку їхньої креативності (Е. Базилевич, М. Назаренко та ін.), створення креативного освітнього середовища у закладах вищої освіти (К. Кречетников).

У психології обґрунтування понять «креативність», «творчість», «творча діяльність», «креативний потенціал», «творча активність», «види і структура творчості», критеріїв креативності, принципів стимулювання креативності, етапів і механізмів творчого процесу стали предметом досліджень зарубіжних науковців (Ж. Адамар, К. Бейттел, Н. Коган, С. Медник, Р. Стернберг, К. Тейлор, Е. Торренс та ін.) і вітчизняних учених – Д. Богоявленська, А. Брушлинський, Л. Виготський, М. Гнатко, Є. Ільїн, О. Леонтьєв, В. Моляко, Я. Пономарьов, С. Рубінштейн, та ін.).

Однією з тенденцій розвитку цивілізації в сучасному світі є попит суспільства на творчу особистість із креативними характеристиками. Під креативністю розуміють здатність людини вигадувати нестандартні нові ідеї, а також нестандартний підхід до вирішення ситуації. Дійсно, неординарне

рішення проблем, вміння бачити щось особливе у звичайному, здатність працювати в незвичних обставинах, швидко переключатися з одного виду роботи на інший – усі ці характеристики символізують людину з креативним (дивергентним мисленням) [6].

Доведено, що креативність розглядається як важливий складник особистості професіонала, а професійна креативність пов'язана зі здатністю людини оперативного знаходити та ефективно застосовувати нестандартні, оригінальні творчі рішення в професійних ситуаціях, самореалізовуватися в професії, отримувати задоволення від неї.

Проблему креативності вчені розглядають у межах рефлексивно-гуманістичної психології співтворчості, вводять поняття «творча унікальність». Воно містить ідею самоствердження творчої особистості. Творча унікальність є процесом і результатом розвитку людиною своєї неповторної індивідуальної своєрідності у процесі творчості як необхідної умови для реалізації свого творчого потенціалу [2].

Постановка завдання. На основі викладеного можна сформулювати завдання дослідження, яке полягає у розкритті особливостей розвитку творчих здібностей майбутніх психологів у процесі навчання в закладах вищої освіти та залучення їх до активної творчої роботи, створення умов для всебічної реалізації особистості в навчальному процесі, що здатне забезпечити формування важливих якостей, які є основою професійно-творчого ставлення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Численні дослідники намагалися сформулювати головну якість будь-якої творчої особистості. Попри всю різноманітність формувань, всі говорять про одне й те ж: творча особистість – це вільна особистість, а вільна особистість – це особистість, яка здатна бути сама собою, чути своє «Я». У процесі творчості людина набуває духовної свободи, виходить за межі конкретного, обмеженого ситуацією буття. Людина, позбавлена можливості творчо мислити, пізнавати, втрачає відчуття своєї індивідуальності. Тому в процесі професійної підготовки майбутніх психологів акцент має бути зроблений на розвиток індивідуальних і творчих здібностей студентів, усвідомленого професійного самовизначення, професійної мобільності, адаптивності до зміни умов психологічної діяльності.

Становлення творчої особистості забезпечується не автоматично, внаслідок простої участі в творчому процесі, а за рахунок вмілого педагогічного керівництва, своєчасно наданої допомоги, глибокого аналізу

і доброзичливої атмосфери. Викладач повинен прагнути в процесі навчання створити творчу атмосферу свободи і співпраці. Освітній процес має бути організований як творча діяльність студентів через формування творчих здібностей у майбутніх психологів. Як свідчать довідкові джерела, творчість – це продуктивна людська діяльність, здатна народжувати якісно нові за замислом матеріальні і духовні цінності суспільного значення; діяльність, спрямована на вдосконалення і збагачення розвитку [3; 7].

Саме тому навчання сучасного психолога має бути пов'язаним із іміджем, професіограмою комунікативних та креативних здібностей педагога, профілактикою його емоційного вигорання, прийомами керування власним часом та методиками професійного та особистісного самовиховання тощо.

Людина не може просто жити і виконувати свою роботу, вона повинна знайти мету, в якій робота і професія і, головне, вона сама і її дії в професії займають певне місце, набувають ціннісного змісту. Майбутня психологічна творчість може стати таким сенсом, адже творчість дає енергію, надихає, активізує діяльність двох півкуль мозку, збалансовує логічні та інтуїтивні процеси мислення, процеси накопичення і витрати енергії, покращує фізичний, психічний, інтелектуальний та духовний стан людини, сприяє максимальній самореалізації (С. Сисоєва, В. Клименко, В. Моляко).

Навчально-творче середовище як обов'язковий особистісно-утворюючий фактор будується на позитивних установках, на культурних універсалиях, формує здатність до участі у творчо-перетворювальних суспільних змінах, «народжує» людину нового типу з інноваційним сприйняттям, толерантністю та індивідуалізмом, великими можливостями для прогресивного перетворення особистості.

Навчально-творче середовище вишу має спонукати до добротних інноваційних перетворень, розвивати евристичний потенціал, стати невичерпним джерелом життєтворчості кожного його учасника, виступати можливістю найповнішої самореалізації як викладачів, так і студентів. Роль викладача у створенні навчально-творчого середовища вишу, безумовно, велика. Його позиція – створення умов для засвоєння цих знань шляхом дослідження, застосування, породження або проживання знань майбутніми творчими психологами у процесі їх самостійної пізнавальної діяльності. У реальній практиці викладання для деяких викладачів це виглядає як пере-

ворот у професійній картині світу. Це передбачає зміну стереотипів, педагогічної свідомості, формування у педагогів нових установок, нових уявлень про свою роль і місію в процесі професійної підготовки студентів – майбутніх фахівців.

Нині пріоритетним напрямом в освіті стає виховання творчої особистості, здатної до самореалізації у соціально-економічних умовах, що швидко змінюються. Створення сприятливого соціально-психологічного клімату в культурно-освітньому середовищі закладу вищої освіти, спрямованого на розвиток творчого мислення майбутніх психологів, передбачає формування в студентів навичок самопізнання власних творчих здібностей, потенційних можливостей, умінь та навичок самоуправління творчою поведінкою у відповідному соціально-психологічному оточенні.

У ході вивчення курсу «Психологія мистецтва» застосовуються різні методики розвитку творчих здібностей майбутніх психологів. Основний шлях формування творчості у психологів полягає в постановці творчих завдань і завдань, що надають високий ступінь свободи в їх вирішенні. Особливо ефективним виявилось використання творчих завдань у колективній діяльності, які допомагають визначити ступінь активності кожного студента, його бажання брати участь у загальній творчій діяльності, культуру спілкування і особливості взаємин всередині групи.

Застосування такої технології вимагає спілкування учасників на суб'єкт-суб'єктній основі. «Ми-процеси» сприяють підтримці і розвитку зацікавленості один в одному і в предметі спільної роботи. Особливістю є і те, що учасники проявляють самостійність, ініціативу, вчать ся цілепокладанню, плануванню, організації і самоконтролю. Використання творчих завдань у колективній діяльності сприяє підвищенню активності, розвитку почуття товарищескості, взаємодопомоги, набуттю комунікативного досвіду.

Самостійна діяльність студентів стає джерелом творчості, пошуку, якщо цьому сприяє установка викладача, що направляє його на самостійне осмислення мети дії і пошуку відповідей, спонукає учасників думати, мислити, шукати. До того ж, з огляду на характер майбутньої професійної діяльності, пошукова активність, добре показана в дослідженнях В.С. Ротенберга і В.В. Аршавського, є запорукою стійкості людини у стресових ситуаціях [8].

Таким чином, використання творчих завдань в освітньому процесі сприяє формуванню професійних якостей майбутніх

фахівців, виробляє прагнення до самостійного мислення, прояву власної ініціативи, бажання зробити щось своє, нове, краще. Підвищується відповідальність не тільки за свої успіхи, а й за результати колективної праці, формується адекватна самооцінка особистості, своїх можливостей, достоїнств і обмежень.

З метою розкриття потенційних можливостей студентів у навчальному процесі використовувалася техніка колажу (*від фр.* – наклеювання), де на папір наклеюються з різних журналів або малюнків картинки, деталі на певну тему. Крім того, колаж можна доповнювати різними записами. Найпоширеніші уявлення і одночасно привабливі риси цього методу для учасників: краса, яскравість, видовищність, розкутість, а головне – величезний ступінь свободи.

Дана техніка економічна за часом і матеріалами, виготовляти колажі можна індивідуально і групою. Головне в колажі – можливість висловити свої думки, ідеї, своє розуміння теми. Це так само і своєрідне запрошення до розмови практично на будь-які теми, простір фантазії, виявлення різних поглядів і думок. Так, на заняттях із психології мистецтва студентам було дано завдання виконати колаж на тему «Особливості творчої особистості». Учасники підготували цікаві роботи і проявили зацікавленість в обговоренні психологічних особливостей творчої особистості. Колективна діяльність, як показали спостереження, дозволяє кожному учаснику групи проявити ступінь свого інтересу й активності в роботі. Резюмуючи переваги техніки колажу, можна сказати, що вона доступна і може забезпечити рівність можливостей для кожного, підвищує самооцінку, розширює творчі можливості, розвиває вміння наявними засобами виражати свої почуття і думки, дозволяє проявити оригінальність і унікальність особистості студента-психолога.

Ефективним способом розвитку творчості студентів-психологів можуть служити і традиційні методи навчання. Так, наприклад, є питально-відповідальний метод, який отримав найбільш широке поширення в практичній діяльності закладів вищої освіти. Студенти готують питання з теми заняття, які сприяють розвитку їх творчих здібностей, створюють базу для формування міцних і стійких знань, активізують самостійну роботу з їх оволодіння. Необхідно прагнути, щоб майбутні фахівці навчилися ставити такі питання, які дозволяють б доповідачеві згадати раніше вивчений матеріал, з'ясувати глибину засвоєння матеріалу, показати творчі здібності виступаючого.

Цей напрямок роботи викладача зі студентами дозволяє підвищити ефективність групових занять, встановити зворотний зв'язок викладача зі слухачами у вивченні теми, сприяє активізації мислення, підвищенню відповідальності, розвитку творчої самостійності, що, безумовно, стане в нагоді студентам у їх майбутній професійній діяльності. Творче використання традиційного питально-відповідального методу різко змінює ситуацію на самому занятті – кожен студент бере найактивнішу участь в обговоренні поставлених проблем, що викликає інтерес до досліджуваної дисципліни.

Особливо ефективна для посилення проблемно-творчого характеру навчання така навчальна форма роботи, як диспут. Його організують за необхідності поглибленого вивчення питань, органічно пов'язаних із вивченими темами, з метою подальшого творчого осмислення фактів, законів, подій. Думки учасників публічної суперечки стають для викладача або відповідним пунктом у викладі нового матеріалу, або предметом критичної оцінки.

Широке поширення в розвитку творчих здібностей студентів-психологів отримала також методика мозкового штурму, основний зміст якої полягає в поділі між різними людьми генеративної частини розумового акту і частини контрольно-виконавчої (один учасник генерує гіпотези із забороною будь-якої критики, а інші пізніше оцінюють їх реальну значимість). На її основі було створено метод «з'єднання різнорідного в одному», що передбачає навчання студентів вмінню генерувати аналогії різного типу і інших прийомів, що дозволяє побачити знайоме в незнайомому і незнайоме в знайомому. Використання методів активного навчання, ігрового моделювання та тренінгової діяльності в процесі навчання майбутніх психологів визначає взаємозв'язок творчого характеру пізнавальної діяльності студентів та креативної спрямованості професійної роботи психолога в сучасних умовах.

Включитися до самостійного пошуку, долучитися до педагогічної творчості і до оволодіння різними методами дослідження тією чи іншою мірою допомагає студентам і психолого-педагогічна практика. Безумовно, завдання з конкретними установочними питаннями, що орієнтують на глибоке, вдумливе застосування теоретичних знань у їх власній практичній діяльності, стають добрими помічниками для творчого пошуку в професійній діяльності.

Формування творчої активності – процес безперервний. Тільки систематична

взаємодія учасників, послідовність у формуванні практичних умінь виробляють стійкі звички, потреби в пізнавальній діяльності, сприяють успішній активації в творчій діяльності, сприяють професійній підготовці майбутнього фахівця в цілому.

Розвиток творчого потенціалу студентів в освітньому процесі буде більш ефективним, якщо викладач підтримує ініціативу студента, формує впевненість у своїх силах. У процесі навчання бажано максимально опиратися на позитивні емоції, необхідно стимулювати прагнення студентів-психологів до самостійного вибору цілей, завдань і засобів їх вирішень, адже людина, що не звикла діяти самостійно, брати на себе відповідальність за прийняття рішення, втрачає здатність до творчої діяльності.

Дослідження показують, що схильність до ризику – одна з фундаментальних рис творчої особистості, тому слід заохочувати схильність до ризикованої поведінки, не допускати формування конформного мислення. Необхідно формувати чутливість до протиріч, ширше застосовувати проблемні методи навчання, у зв'язку з цим найважливішими умовами розвитку творчості студентів-психологів є і їх дослідницька діяльність.

Для успішного розвитку творчої активності студентів-психологів педагог повинен сам бути творчою особистістю, володіти загальною та педагогічною культурою, високим науковим потенціалом. Викладач повинен здійснювати пошук засобів і зусиль для розвитку творчих здібностей та інших якостей особистості студентів; постійно залучати студентів до наукових дискусій, вирішення тих наукових проблем, які особисто значимі для нього; бачити в своїх студентах найближчих помічників і співробітників і т. п.

Допоміжні форми освітнього процесу в закладах вищої освіти, за допомогою яких студенти і слухачі опановують додаткові знання, вміння і навички, що поглиблюють знання основних наук, розширюють кругозір, також сприяють розвитку творчої активності студентів-психологів. Наприклад, курси за вибором, факультативні заняття здатні заповнити, розширити можливості освітнього процесу з метою розвитку індивідуальності, творчої спрямованості студентів. За допомогою курсів за вибором, факультативних занять реалізуються спеціальні програми, що поглиблюють знання, розширюються можливості навчальної профорієнтації, спеціалізації в деяких видах діяльності.

Різноманітні гуртки, творчі об'єднання, студії також дають можливість збагачен-

ня новими знаннями, де можна отримати нові факти, висновки, узагальнення. Цьому сприяє вільне навчання, що супроводжується розглядом питань, короткими дискусіями, виразом індивідуальних думок. Конкурси, олімпіади, конференції – дійсна форма розвитку здібностей, виявлення творчих можливостей студентів, їх знань і певних навичок. Допоміжні форми навчання студентів дозволяють поєднувати рішення навчальних і творчих розвиваючих завдань, об'єднання на заняттях студентів, які заповнюють прогалини, що поглиблюють свої позиції, так і творчо удосконалюються, розвиваючи спеціальні здібності.

Творча особистість – це результат всього способу життя студента, результат його спілкування і спільної діяльності, його власної активності. Розвиток творчих здібностей нерозривно пов'язаний із вихованням активної життєвої позиції, яка визначається світоглядними поглядами і соціально-моральними нормами, пов'язаними між собою і взаємодоповнюючими один одного. Отже, головна мета навчання – формування професійно та соціально компетентної особистості, здатної до творчості і самовизначення за умов мінливого світу, яка має розвинути відповідальність і прагнення до творення. Пріоритетність рішення виховних завдань у системі освітньої діяльності визначається як «цілеспрямований процес виховання і навчання в інтересах людини, суспільства, держави».

Висновки з проведеного дослідження. Творчість педагога найчастіше пов'язують із відкриттям нових принципів, методів, прийомів, засобів вирішення професійно-творчих завдань навчання і виховання. Студенти виступають співучасниками творчості педагога. Тому особистість педагога і його творчий потенціал є вирішальними факторами удосконалення навчально-виховного процесу і творчого розвитку студентів. Чим вищий творчий потенціал студентів, тим складніші професійно-творчі завдання постають перед педагогом, а отже, виникає потреба у самовдосконаленні, мобілізації своїх творчих здібностей, бажання експериментувати, вести педагогічний пошук нових творчих рішень. Ефективність виховання творчих здібностей особистості за інших рівних умов буде вищою, якщо педагог у взаємовідносинах зі студентом проявлятиме оптимізм і віру в його сили і творчі здібності. На нашу думку, творча самореалізація – це ствердження майбутнього психолога як неповторної особистості, реалізація і розвиток його творчих здібностей у процесі професійної підготовки.

Кожний майбутній психолог повинен стати творчою особистістю, розкриття творчого потенціалу особистості психолога, творча самореалізація у професійній діяльності є важливим показником зростання його професіоналізму. Оволодіння практичними вміннями, що розглядаються як характеристики творчого потенціалу особистості майбутнього фахівця і формування готовності до творчої професійної діяльності, є основою якісної освіти сучасного психолога.

Таким чином, сучасне життя вимагає від людини не шаблонних, звичних дій, а рухливості, гнучкості мислення, швидкої орієнтації й адаптації до нових умов, творчого підходу до вирішення проблем. Творчі здібності людини слід визнати найістотною частиною його інтелекту, а завдання їх розвитку – одним із найважливіших завдань у вихованні сучасної людини. У зв'язку з цим найважливішою передумовою підвищення ефективності роботи в закладах вищої освіти в цьому плані є створення необхідних умов для творчого оволодіння

кожним студентом знаннями, формування його творчого мислення та самостійної діяльності.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Боксгорн В.В. Креативні методи навчання у дидактичному процесі ВНЗ. Вісник Черкаського нац. ун-ту імені Богдана Хмельницького. Черкаси, 2009. Вип. 144. Педагогічні науки. С. 15–19.
2. Варламова Е.П. Психология творческой уникальности. М., 2002. 256 с.
3. Горюкова Л.В. На пути к педагогике искусства. Музыка в школе. 1988. № 2. С. 7–9.
4. Ильин Е.П. Психология творчества, креативности, одаренности. СПб.: Питер, 2009. 448 с.
5. Кічук Н.В. Формування творчої особистості вчителя в процесі вузівської професійної підготовки: автореф. дис. ... док. пед. наук: 13.00.01. К.: 1993. 31 с.
6. Креативность. URL: <http://master777.ru/kreativnosty.htm>.
7. Новиков Б.В. Творчество и философия. К.: Политиздат, 1989. 190 с.
8. Ротенберг В.С., Аршавский В.В. Поисковая активность и адаптация. Москва: Наука, 1984. 192 с.

УДК 159.92:37.03+152.2+155.25

АКТИВІЗАЦІЯ ПСИХОЛОГІЧНИХ МЕХАНІЗМІВ РОЗВИТКУ САМОПІЗНАННЯ В ЕКЗИСТЕНЦІЙНОМУ КОЛІ ПОВСЯКДЕННОСТІ

Турлакова Н.Б., к. психол. н.,
доцент кафедри іноземних мов

Харківський національний університет будівництва та архітектури

У статті розглянуто використання психологічного конструкту «самопізнання» у процесі навчання предмету. Розкрито інноваційний механізм цілеспрямованого розвивального впливу на особистість студента в умовах навчання за допомогою включення психологічних механізмів розвитку самопізнання на всіх етапах екзистенційного кола повсякденності. Подано поняття індивідуальної когнітивно-сислової структури особистості студента та описана комплексна суб'єкт-об'єктна природа процесу самопізнання. Описано теоретичну «Комплексну модель самопізнання в умовах повсякденності і навчання».

Ключові слова: самопізнання, екзистенційне коло повсякденності, еко-гуманістична технологія саморозвитку (ЕГТСР), суб'єкт-об'єктна природа процесу самопізнання, об'єктивізація суб'єкта самопізнання, індивідуальна когнітивно-сислова структура особистості (ІКСС), теоретична комплексна модель самопізнання, психологічні механізми розвитку самопізнання.

В статье рассмотрено использование психологического конструкта «самопознания» в процессе обучения предмету. Раскрыто инновационный механизм целенаправленного развивающего воздействия на личность студента в условиях обучения посредством включения психологических механизмов развития самопознания на всех этапах экзистенциального круга повседневности. Представлено понятие индивидуальной когнитивно-смысловой структуры личности студента и описана комплексная субъект-объектная природа процесса самопознания. Описана теоретическая «Комплексная модель самопознания в условиях повседневности и обучения».

Ключевые слова: самопознание, экзистенциальный круг повседневности, эко-гуманистическая технология саморазвития (ЕГТСР), субъект-объектная природа процесса самопознания, объективизация субъекта самопознания, индивидуальная когнитивно-смысловая структура личности (ИКСС), теоретическая комплексная модель самопознания, психологические механизмы развития самопознания.